

כל ימיו אשר חיה חילק רבי משה יעקב הכהן רביקוב זצ"ל, "הסנדלר הקדוש" את מסכת חייו לשניים. החלק הגלוי לעין היה של שמחה ושל הארת פנים, של דברי תורה, חסד ורחמים, של אוזן קשבת, עצה טובה וסיוע בפועל ליהודים באשר הם. כל אלה מתחת לאיצטלת הסנדלר, כמובן. החלק השני, העילאי יותר, היה נסתר. עולם מלא של לימוד קבלה ועיסוק בעולמות של רז, פעולות שמימיות, ברכות וישועות. ומעולמו זה, הנסתר, בצבצו עם השנים קרני אורה החוצה. על פעולות שמעבר לדרך הטבע ועל חיוך עילאי שמעולם לא נמחה מהפנים הקורנות. על טבק של נשמות ועל דודאים וסגולות, מזמורים ותפילות. במאמר שלפנינו, השני בסדרה שהתארכה ושבעקבותיו יגיע בעז"ה גם מאמר שלישי. העובדות כולן נרשמו מתוך עדויות אישיות שבכתב ושבע"פ ומקורות בדוקים ומדוקדקים.

קשרים נסתרים

בעוד תושבי שכונת שבזי והגלילות מצאו ברבי משה יענקל משען ומשענה, אוזן קשבת ולב אוהב, שמחה קורנת ועצה טובה ואף סיוע שיש בו ממש, הרי שאת דמותו האמיתית, הנשגבת, הצליח להסתיר מעיניהם עד הפרסום ב"עיתון מיוחד" בשנת תרצ"ו על ה"גילוי אליהו" עליו סיפרנו בכתבה הקודמת.

מאז התפרסמה עליו הכתבה ויצא שמו קצת על פני חוצות, החלו מארי רזין ויודעי ח"ן להתדפק על דלתותיו. "לא חדלו להתדפק על פתחו כל העוסקים בתורת הנסתר" מספר בנו יוסף ז"ל שכיבודו את אביו היה לשם דבר. "לעתים היו באים בחבורות. אמי עליה השלום עשתה את כל המאמצים כדי להכחיש את יכולותיו בתורת הנסתר... בעלי איננו רבי, בעלי הוא סנדלר, היתה משיבה..." ההכחשות, כמובן, לא הותירו רושם מיוחד על הבאים...

אפס, הוא לא המתין לפרסומים. גדול היה כוחו של רבי משה יענקל בתורת הקבלה. הן תלמידו של הגה"ק רבי שלמה עליאשוב זי"ע בעל ה"לשם" היה עוד בליטא. (ואם במאמר הקודם הבענו ספק באשר למהימנותה של מסורת זו, הרי שכעת קיבלנו את תשובת הג"ר יעקב אדלשטיין שליט"א שאכן שמע כך מהג"ר שלמה נח קרול זצ"ל, רבו של מושב חמד). ומשכך, מצא רבי משה יענקל את הכתובות ונרקמו קשרים שבחשאי בינו לבין מקובלים נוספים בכל קצווי הארץ.

עוד בשנות התר"פ נסע ירושלימה וחבר לקבוצה של "לובשי השקים", מקובלים ירושלים שנהגו לערוך תפילות מול הכותל המערבי לקירוב הגאולה השלמה. עם הזמן, משהכירו לובשי השקים הירושלמיים בכוחו הרב של רבי משה יענקל התהפכו היוצרות והם ענדו עטרה לראשם והיו משחרים לפתחו ומגיעים לביתו שבתל אביב.

ובכל זאת היה עדיין הדבר בגדר של לחישה מפה לאוזן. כל הקשרים עם בעלי הקבלה נשמרו בסוד כמס. כלפי חוץ נשאר רבי משה יענקל האיש החביב, השמח, מאיר הפנים, החכם, המאזין, המבין, היועץ והעוזר.

החרם הגדול

בשנת תש"ב, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, עת עמדו הנאצים ימח שמם לכבוש את ארץ ישראל ולעשות שמות ביושביה, היה רבי משה יענקל חבר לקבוצת מקובלים שהטילה חרם ושמטא על היטלר ימ"ש ובאי כוחו. זמן קצר לאחר החרם נחלו הנאצים מפלה מוחצת בקרב הידוע כ"קרב אל עלמין" והסכנה חלפה מעל היישוב היהודי בארץ.

וכך מספר הרב מנחם פנחס הכהן ספיר זצ"ל שהיה רב ומגיד שיעורים בביהכ"ס "שטרקמן" שבשכונת פלורנטין:

"ויהי בימי מלחמת העולם השני' ושונאי ואויבי עמנו כמעט דפקו ע"י שערי ארצנו פלטין דמלכא, אז ארגן הרב הצדיק מרן ר' ישראל בקמיסטר שהי' לו יד רב ושם טוב לו והכל בצנעה בקבלה ובעסקי נסתרות סידר תפלה של מנין אנשים יראים ושלמים מחכמי הקבלה חלק גם מאחינו אנשי ספרד מהן איש יקר ורב ערך פשוט במחזהו אבל אחד מהל"ו נסתרים, ה"ה מרן רבי משה יעקב הכהן רביקוב ז"ל נקרא בשם הסנדלר הק', ועוד יהודים כאלה מירושלים, טברי' וצפת עה"ק. והתפלל תפלות ביחודים ובשמות הקדושים שהי' בידו טמון חבוי ונסתר מספרים קדמונים ועתיקי יומין, תיכף אחרי זה ב"ה גורשו שונאנו ממדבר מצרים "אלעלמין" וב"ה ניצלנו כי התורה והמצוות מגינים ומצלי מכל פרעות..."

את נוסח החרם מוצאים אנו בסוף אחד מספריו הרבים של רבי ישראל בקמייסטר זצ"ל, דמות מופלאה מאד בהווה התל אביבית. בספר עצמו, "תולדות ישראל", מספר רבי ישראל כי בחרם נוסף שהטיל על המופתי הגדול בזמן שזה התסיס את הערבים כנגד היישוב היהודי, "חגרתו כל זייני והשתמשתי בקבלה מעשית"!

וזה לשון החרם:

חרם הגדול והנורא על היטלר ועוזריו ימ"ש/ על דעת המקום, ועל דעת הקהל הקודש הזה, ובקדושת ספרי תורות האלה, ובעשר ספירות הקדושים, ובשבעה רקיעים ובכל מחנות וכתות המלאכים שנמצאים בהם, ובהיכלות של הגן עדן, ובמחנות הצדיקים שיושבים בהם, ובכל כוכבים ומזלות שיש בעולם, ובכל מיני ברואים הנמצאים בעולם, בהמות חיות ועופות רמש ודגים, ובכל מיני הצומח שיש בעולם, ובכל מיני הדומם שיש בעולם, והשרים הממונים עליהם, אנחנו הקהל הקודש הזה, עושים חרם על הצורר הגדול אדולף היטלר ימ"ש, המושל על מדינת גרמניה ועסטרייך ועל משרתיו עושי רצונו, כולם רשעים גמורים ואכזרים, תלינים ורוצחים, עמלקים גמורים, שקמו על עם ישראל שרוצים בשנאתם הגדולה, לאבד ולכלות את עם ד' בגרמניה ובאוסטריה, ועושים בהם משפטים אכזרים, שחיטה נוראה, והם למשיסה ולביזה בידיהם, ומשפילים את כבודם עד לעפר על לא חמס בכפם, ועוד ידם נטוי' על עם ישראל שבכל הארצות, ואנחנו העדה הקדושה בארץ ישראל הקדושה, מחרימים אותו ויועציו הרשעים האכזרים, בחרם הגדול של יהושע בן נון, הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, ימחו מספר החיים, ועם הצדיקים אל יכתבו, ישלח ד' בהם את המארה ואת המהומה, ואת המגעת, עד השמדם ועד אבדם מהר, ויהיו לחרפות ולדראון עולם וכו'.

ואנחנו מצרפים אלינו את נשמות הקדושים הנהרגים על קדושת השם, שיסכימו אתנו בחרם הגדול הזה על הרשע העריץ הזה אדולף היטלר ימ"ש, המושל בגרמניה ובאוסטריה ויועציו ושריו הרשעים, ויעמדו נגד השר שלהם וכו'.

אנא ד' אלקי ישראל, תסכים עמנו בחרם הגדול הזה, עשה למען עבדיך שבטי נחלתך, זרע אברהם ויצחק וישראל עבדיך, שהרשעים האלה שופכים דמים כמים, רחם עליהם, אב הרחמן ותושיעם מצרותיהם, כמו שהבטחת בתורתך, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, להפר בריתי אתם כי אני ד' אלקיהם, אנא ד' מלא רחמים, תעזור נא את רחמנותך הגדולה על עם ישראל הקדושים ותנקום מהרשע העריץ והאכזר אדולף היטלר ימ"ש מושל גרמניה ואוסטריה ושריו ויועציו הרשעים, את נקמת עבדיך השפוף.

מות יומת אדולף היטלר הרשע העריץ והאכזר ימ"ש, מות יומתו ויועציו ושריו הרשעים האכזרים ימ"ש, מות יומתו העמלקים אויבי ד', וימחו מן העולם.

הבית של כולם

אבל אלו היו סודות. איש מן הסובבים אותו מלבד אנשי הנסתר שביניהם, לא שיער עד כמה גדול האיש. ביתו, כרגיל, היה פתוח לכל והוא המשיך בעבודתו בסנדלרייה בעוד אנשים שופכים לפניו את לבבם.

"מרי נפש ובעלי שמחה פקדו את הבית בכל עת מצוא. הדלת המרופטת והעלובה נתלשה ממקומה פעמים אין ספור במשך היממה" מתאר בציוריות רבי שמואל מור הי"ו, מבאי ביתו של רבי משה יענקל, במאמר שפרסם לאחר פטירתו. "הכל הסכינו לפתח האפלולי והצר דרכו זרמו אנשי מצוק, הבריות נקשו על הדלת ללא הודעה מוקדמת ובלי גינונים יתרים. הוא היה כמו שלהם ולא בושו בדלותו הקודרת. כלום מן הפאר החיצוני לא קנה שביתה במעון אביונים זה. משהו מריח העובש עמד תמיד בחלל, משהו מריחם של ספרים בלים ורהיטים שעבר זמנם..."

הדלת היתה פתוחה בפני כולם, הן בסנדלרייה והן בבית. כל אחד יכל לדבר עמו בחפשויות והוא האיר פנים ושוחח "בגובה העיניים" עם כל אדם, כנער כזקן ואף עם ילדים קטנים. "הייתי ילדה קטנה, היינו יושבים על המדרגות של הסנדלרייה כשהבאנו לו נעליים לתיקון. מאחוריו על הקיר היה לוח קרטון גדול שעליו נרשמו החובות. הרבה פעמים הוא לא רצה לקחת כסף ואמר 'תרשמי על הקרטון', אחר כך זה כבר נמחק משם..." זוכרת אחת מילדות השכונה וכיום רבנית חשובה.

עשרות שנים התנהלו כך העניינים. רבי משה יענקל המקובל הקדוש העטוי באיצטלא של סנדלר מזן שונה ישב והיטה אוזן ושכם לצרותיהם של ישראל בעוד ידיו עוסקות במרץ במלאכת הסנדלרות.

"מרגלא בפומיה: ה' יתברך משפיע רב טוב עד בלי די, עלינו לבקש שנהיה מסוגלים לקבל ולקלוט את השפע', ואז היה מסתכל כלפי מעלה, מרים את זרועותיו ועושה תנועות כאדם המבקש לקטוף פירות מן האילן, פתע היו פניו מתחייכות ועיניו ניצתות באש ההתלהבות, פיו החל מפזם את הלחן "די די די די... כך ישאר חרוט בלב מקורביו" רשם רבי שמואל מור הי"ו לאחר פטירתו של רבי משה יענקל.

השמחה

השמחה העצומה ששרתה תמיד על פניו, זו היתה התכונה הבולטת שלו והניכרת מיד לעין כל. "הזקן החביב, הצנום", מתרפק בזכרונות הרב זאב חיים ליפשיץ שליט"א בספרו 'קיום ויעוד', "מעולם לא ראיתי ללא תנועה. תמיד רץ, מדבר בהתלהבות, מכה בפטיש הסנדלרים במרץ של צעיר, מתנגן בקולו הצרוד ניגון מתוק של חזרת הש"ץ שלעולם ימשיך להתנגן באזני!"

"היתה בו שמחה כזו שתפסה אותך מיד. זו לא היתה

סתם שמחה רק שמחה קדושה. ריח טהרה שנדף סביבו והדביק אותך אליו כמגנט" זוכרים באי ביתו. "לא יכולת לשבת מולו ולא לחייך" הם אומרים. והחיים, יש לזכור, לא היטיבו עמו. לא בחייו הפרטיים ולא בפרנסתו. ובכל זאת "כשהיית יושב מולו היית נסחף במין אושר עילאי אף בלא שהוא יאמר מילה. קרבתו לבד השרתה מנוחה ושמחה. שלא לדבר על דיבוריו, סגולותיו וברכותיו". האור שהיה נסוך על פניו משך כל עין. "ראיתי אך פעם אחת, מרקד בחתונה, פניו האירו בנהירו עילאה" סיפר לי יהודי נכבד ואילו אחר, מילדי השכונה שדווקא לא הכיר את רבי משה יענקל בשמו (היו כאלו דברים,

טרם עידן התמונות והתקשורת...) מספר כי "תמיד התפלאתי מיהו בעל מאור הפנים הזה המהלך בשכונה, עד שהוא נפטר ונודע לי מה הפסדתי..."

הוא החדיר בסובביו המון אמונה והכרת הטוב לבורא עולם. על לשונו שגורים היו תמיד, הדיבורים המלמדים את הבריות לסמוך אך ורק על רבונו של עולם. "וואס מאכסטו ר' משה יענקל?" שאל אותו בזקנותו המופלגת פעם אחד ממכריו, "מה אתה עושה?", והוא השיב בחדות "אני עושה? אני לא עושה כלום, רק הקדוש ברוך הוא!"

וכשבא אצלו פעם אדם אחד, קצת צולע על ירכו שאלו רבי משה יענקל "מה אתך?" והוא השיב בגניחה: "מ'שלעפ'זעך", נסחבים, (ובתרגום מילולי מדויק: "אני סוחב את עצמי"). סנט בו רבי משה יענקל: "תראו אותו, א נייער שלעפער... אתה סוחב את עצמך? משמים דוחפים אותך?" גם מילתא דבדיחותא היתה נשמעת לעיתים מפיו. הוא היה אומר לאנשים שהתלוננו בפניו על כל מיני בעיות: "אתה יודע? יש יהודי שמוכן לשלם מליון לירות בשביל לראות אותי...", כאומר: ראה נא כמה טוב חלקך שאתה זוכה ורואה אותי בחינם... אבל כשהיה בן שיחו פוער פיו בתדהמה היה רבי משה יענקל מסביר לו: "האיש ההוא, נעבעך, עיוור בשתי עיניו..."

"שלוסברג" בית הכנסת

את תפילתו קבע רבי משה יענקל מתחילה בבית הכנסת "שלוסברג" שברחוב יהודה החסיד 8 לא הרחק מביתו. בית הכנסת שכן לראשונה בדירה ברחוב שבזי 58 ובשנת תרח"ץ עבר למיקומו הנוכחי. זהו בית כנסת בן קומה אחת שנקרא על שמו של ר' ישראל שלוסברג ז"ל שמשפחתו מדרום אפריקה מימנה את הקמת ואחזקת בית הכנסת. אורכו כשמונה מטרים ורחבו כארבעה. ארון הקודש ניצב על הקיר הארוך, לפניו הבימה ומאחוריה ספסל אחד.

ליד עמוד התפילה בכותל המזרח קבוע לוח אבן בו נאמר כי בית הכנסת הוקם לתפילה בנוסח אשכנז. (ובדרך אגב, כיום זהו הסממן האשכנזי היחיד שנותר בבית הכנסת שעקב שינויי האוכלוסייה מתפללים בו בנוסח הספרדי). סמוך ללוח זה היה מקום מושבו והסטנדר של רבי משה יענקל. מעבר לקיר המזרח היתה דירה קטנה ובה חדר מגורים לשמש

בית הכנסת ר' דב גילרובסקי ז"ל, מטבח ושירותים, וכן חדר לעזרת הנשים.

מנין "ותיקין" מצומצם התקיים ב"שלוסברג", אבל למרות היותו מעט הכמות היו מתפללי רבי האיכות. (א) ראש וראשון לכולם רבי משה יענקל כמובן. (ב) הגה"צ רבי זכריה ברכות זצ"ל. אמרו עליו שידע את הש"ס כולו בעל פה. דמות נשגבה. האריך ימים עד למעלה ממאה שנה ובסוף ימיו התגורר בבני ברק. (ג) הרב זסלבסקי זצ"ל. גם עליו סיפרו שבקי הוא בש"ס. (ד) הגה"צ מתלמידי בעל ה"סולם" רבי יעקב שולקס זצ"ל שעבד ב"חברא קדישא". דמות פלאים של יגיעה בתורה עד כלות וגאונות מבהילה. (ה) הרה"ח ר' שאול חסידה ז"ל ועוד מתפללים ספורים.

לעיתים גם היה רבי משה יענקל מגיד שיעורים ב"שלוסברג". ובשמחת תורה כשהיה מרקד ב"שלוסברג שוהל" עם ספר התורה בידו היה מה לראות... "הוא רקד כשספר התורה דבוק אליו, כאילו הם היו אחד, הפנים שלו האירו באור לא רגיל, זו היתה שמחה שאי אפשר לתאר..."

ב"היכל התלמוד"

בשנת תשט"ו בערך

התבטל מניין הותיקין ב"שלוסברג" ורבי משה יענקל החל לקבוע מקום תפילתו ב"היכל התלמוד" שברחוב יהודה הלוי לא הרחק ממקום מגוריו. עם הזמן נעשה רבי משה יענקל לאחד מחברי הקהילה של "היכל התלמוד", והיה משתתף קבוע בשיעורי הגמרא שהתקיימו ב"היכל" דבר יום ביומו ונמסרו ע"י הג"ר טוביה לסיצין זצ"ל ראש "היכל התלמוד" ומגידי שיעור

נוספים. יחס של הערצה היה שמור בלבו של "הסנדלר" לרבי טוביה וכאשר נשאל פעם מה ראה בו שכה מעריץ הוא אותו, השיב קצרות "הכל"! אף רבי טוביה השיב לו ברגשי אהבה והערכה לגדלותו וביניהם שררה מסכת יחסים של קירבה וידידות.

מעתה חילק את תפלותיו בין "שלוסברג" ובין "היכל התלמוד". בתקופות מאוחרות יותר התפלל בשבתות ב"היכל התלמוד" ובשעת הסעודה השלישית היה אומר דברי תורה בפני המשתתפים. הוא רשם לעצמו תמצית מדברי תורתו אלו ולפני פטירתו מסרם למקורבו הרה"ח ר' ברוך הומינר ז"ל כדי שיוציאם לאור עולם. כמה הרפתקי דעדו עליה מנעוהו מלהשלים את משאלת הצדיק והוא זכה שלאחר פטירתו השלימו את המלאכה אלמנתו החשובה תחי' ובנם הרה"ח רבי ישראל יהושע הומינר ה"ו שה"ל בפאר והדר את הספר "ליקוטי רבי משה יעקב". בספר ניתן להציץ קצת אל רוחב ידיעותיו של רבי משה יענקל שדבריו מתפרסים על פני קשת רחבה ומגוונת ביותר של מקורות תורניים.

למעלה מן הטבע

עם הזמן הלכו הבריות ונחשפו לכוחותיו הרוחניים העילאיים של רבי משה יענקל שברכותיו עושות פירות ושעיניו מרחיקות ראות, הרבה מעבר למטחווי הזמן והמקום. ה"מופתים" התגלגלו אצלו מתחת לשולחנות. לא אחת פסק לאנשים שבאו לפניו עם אבחנה של רופא על מחלה ועל צורך בניתוח, "אתה בריא, אינך צריך כלום", ומדבריו לא נפל צרור ארץ.

היה זה דבר שבשגרה שהוא יושב ומישהו בא מאחוריו והוא, מבלי לראות אותו, מקדם את פניו בקריאת צהלה: "ברוך הבא ר' פלוני!" בנקבו בשמו. לפעמים אף היה אומר לפני כן: "הנה תיכף יבוא לכאן פלוני ואלמוני". לא נמנה כאן כרוכל את כל הסיפורים שקרו אצלו שכן אין לדבר סוף, רק מעט מעט על קצה המזלג ממש.

"גיסתי הקשתה בלדתה" מספר יהודי יקר ה"ו "ורצתי אליו, לסנדלריה. הוא נתן לי להגיד את מזמורי התהלים. כששבתי לביתי שמעתי והנה ברוך ה' נולדה בת בשעה טובה. חזרתי אליו כדי לבשרו. והנה, אך ראה אותי מבעד לפתח הסנדלריה ואני עוד רחוק ממנו, קרא לעומתי: "מזל טוב! א מיידאלע!" (-בת).

הגיע לפניו אחד מחשובי הרבנים שליט"א שאחרי שנולדו לו שני ילדיו הראשונים חלתה אשתו והרופאים פסקו כי לא תוכל עוד ללדת. "אל תתחשב בדעתם" פסק לו רבי משה יענקל, "ובכלל, הרי צריכה היא "מנין" של ילדים!" ומשפחתו של הרב הזה שליט"א מונה כיום, כמובן, עשרה ילדים...

מספר אחד מתושבי תל אביב בעבר שהוריו נמנו על משחרי פניו של רבי משה יענקל: "היתה להורי קרקע בחולון, קרקע שלא שווה כלום... שנים היה מחירה שלושת אלפים לירות... פתאום הגיע "פרוספריטי", המחירים עלו ומחיר הקרקע טיפס מיום ליום. הורי שעמדו לפני חתונת בנם התלבטו כל הזמן: למכור עכשיו שמא ירד המחיר או לחכות עוד ויוכלו להרויח כדי חתונת בן נוסף? יום אחד הגיע המחיר למאה אלף לירות ואז הלכה אמי אצל ה"שוסטער" לשאול מה לעשות. הוא נענה בהחלטיות: "וודאי! מכרו! מכרו! (פארקייף, פארקייף!) המחיר עלה במיוחד בשבילכם, הן אתם צריכים לחתן... ומקוה אני שלא איחרתם את המועד..." . אמרו לפניו שרוצים להרויח כדי חתונה נוספת אבל הוא בשלו. באותו היום החלו המחירים לרדת... אחרי שבוע מצאו קונה, אבל המחיר כבר ירד לשיעור שהספיק במדויק כדי הוצאות חתונה אחת ולא יותר. הקונה המוצע היה קבלן עתיר נכסין. לפני שהם מכרו נכנסו שוב לרבי משה יענקל והוא בך אותם אבל אמר להם לקחת ערבות בנקאית על המכירה. אחרי שלושה חודשים פשט הקבלן את הרגל, אבל הם כבר לא הפסידו!"

היה אחד מתושבי ב"ב שלילדו קרו כמה וכמה מקרים לא טובים, כמו נפילה מעץ וכדומה. המקרים חזרו ונשנו כאילו משהו או משהו רודף אותו. הוא נסע אל רבי משה יענקל וסיפר לו. רבי משה יענקל יעץ לו להוסיף לילד שם. "איזה שם?" שאל האיש ורבי משה יענקל פתח חומש, ומול עיניו צצו המילים "תובל קין". "תוסיף לו את השם טעבל" אמר לאב המודאג. ההורים נדהמו מאד. לסבא שעל שמו נקרא הילד היה בעל שני שמות. השני מהם היה "טעבל" והם השמיטו את השם הזה בשעת הברית...

שאל אותו פעם אחד המסתופפים בצלו: "אמור נא לי רבי משה יענקל, מהיכן הכוחות האלו? איך מגיעים לזה?". נתן בו רבי משה יענקל את עיניו המאירות ושאל אותו: "טעם ב'הרינג' אתה מרגיש?"... השיב הלה בחיוב.

"כל עוד יש לך טעם בדג מלוח ובשאר טעמי העולם הזה אל תחשוב בכלל על הכיוון" השיב לו רבי משה יענקל בפשטות ופתח צוהר צר לעולמו הנסתר.

אבל הוא התנגד בתוקף לכך שיכתירוהו כעושה פלא ו"בעל מופת". לא הסכים בשום אופן כי יכתירוהו כ"צדיק" והתנגד לכל כתר שרצו לענוד לראשו. מה שכמובן לא במיוחד עזר לו... "אני עושה משהו?" היה מתקומם, "הוא עושה" אמר והצביע כלפי שמיא. כאשר היו מבקשים ממנו כי "יברכנו הרב" היה מברך "יברך ה'!" הוא נתקף בחילה כאשר תיארוהו כאיש פלאים.

סגולות

גדול היה כחו של רבי משה יענקל גם בסגולות. תמיד נדף הבית מריחם של עשבי סגולה למיניהם ובמיוחד דודאים. מאחורי הדלת היו תלויים שרשראות של צמחי הדודאים. הוא היה

יוצא לבדו בחדשי החורף אל ההרים כדי לקטוף את הצמח שהוא ידע כי הוא הדודאים המקוריים המוזכרים בתורה. "כמדומה לי שהנני היחיד בעולם כיום המכיר את הדודאים" העיד פעם על עצמו. את הדודאים היה טוחן ומכניס לבקבוקי יין וכשבאו לפניו מי שלא נפקדו בזרע של קיימא היה נותן להם בקבוק שכזה כדי שישתו ממנו וייושעו. "הוא סיפר לי פעם בהתרגשות על שזכה להציל בית בישראל מפירוד ח"ו. בזכות הדודאים שנתן להם הם נושעו בילדים" מספר אחד מאלו ששמשוהו.

"הייתי בחור בישיבה קטנה" מספר אחד משכניו ה"ו, "אמי חלתה, היא סבלה מאד ממיגרנה, וקראו לי לטפל בה. ברגע פנוי הלכתי אליו והוא אמר לי מה לעשות. יצא עמי לעץ אקליפטוס, הורה לי לקחת ממנו עלים, לחלוט ולשטוף את הראש במים. תקופה ארוכה עשתה אמי כך עד שהיא כבר לא זכרה שפעם סבלה מזה..."

מנהג היה לו לרבי משה יענקל לחלק טבק וגם להריח. שפמו היה צהבהב מהטבק שלו. בהלכו ברחוב בשבת עם המגבעת השבתית הלבנה והוא מאיר פנים, היה מכבד יהודים של שבת ב"שמעק טבק". בליל שבת לאחר התפילה ב"היכל התלמוד" היה מסתובב בין המתפללים, קופסת הטבק העגולה שלו בידו והוא מושיט אותה לכולם במאור פנים. "זוהי רפואה לגוף ולנשמה" היה אומר. זה היה טבק יבש עם ריח עקצוצי משהו. כולם היו מתעטשים לאחר הרחתו...

"שאלתי אותו פעם" מספר יהודי יקר ה"ו שבילדותו התגורר בשכונתו, "ר' משה יענקל, מילא לגוף, אבל למה לנשמה? ואז הוא אמר לי: כשאומר לך מהו הטבק הזה תבין לבד. כששבנו הביתה סיפר לי כי את הטבק הוא מכין מה"קורא" של הלולב שעליו בירך בסוכות ושאותו טוחן הוא היטב היטב".

תהלים

אבל את הסגולה החשובה ביותר ראה באמירת תהלים. הוא עצמו היה חבר באגודות תהלים שונות והרבה באמירת תהלים. במיוחד המליץ על שמונה מזמורי תהלים לאמרם על כל צרה שלא תבוא באשר הם הסגולה הבדוקה ו"כלי הנשק" היעילים ביותר. (ואלו הם: ד, ה, ח, כ, לה, נז, צג, קח). "אינך מאמין לי?" אמר פעם למאנדהו שתהה באשר למקורה של הסגולה, "אראה לך מנין לקחתי זה! מהספרים!" והושיט ידו אל ספרי הקבלה שלו.

"באתי פעם אל ביתו ולא מצאתיו. הלכתי ל"שלוסברג" והנה הוא שוכב שם על הספסל, בהחבא, וקורא תהלים במתיקות..." זוכר אחד ממקורביו.

איש יהודי היה בשכונת שפירא בתל אביב ושמו החסיד רבי אברהם חיים דנציגר ז"ל הנגר. רבי אברהם חיים יליד העיר גוסטינין היה, ולידו התגלגל ובא ספר התהילים הישן של הרבי מגוסטינין שהיה מכונה בפי כל "דער תהילים ייד" על שום שעל כל צרה שלא תבוא היה מורה למשחרי פניו לקרוא כך וכך מזמורי תהילים. בין השורות ואף בין המילים של ספר התהילים העתיק נרשמו בכתב יד המון שמות של חסידים ושם אמם שנרשמו שם על ידם לזכרון לפני הצדיק בתפילתו.

מידי שנה בכ"א שבט, יומא דהילולא של הרבי מגוסטינין, עורך היה רבי אברהם חיים סעודת יארצייט רבתי עם, שמה נאספו שמנה וסלתה של "תל אביב של מעלה". בעיצומה של הסעודה היה הקהל הקדוש קם על רגליו וקורא מזמורי תהילים מתוך הספר המיוחס.

ומספר הגה"ח רבי ישראל אהרונסון שליט"א...: "סיפר לי אבי הגה"ח רבי יהושע משה זצ"ל אהרונסון מרבני פ"ת, כשחזר מסעודת ההילולא של הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זי"ע, שלאחר שזמרו כולם "יבנה המקדש עיר ציון תמלא", קם הרה"ק רבי משה יעקב רביקוב, הסנדלר, ואמר:

"רבנו של עולם! יבנה המקדש! בקשתנו מלפניך שתבנה את בית המקדש ותחזור השכינה למקומה עם עבודת הקרבנות וכל היתר, בשלמות! אבל עיר ציון – הנחמה שהנך מנחם אותנו בכך ששבנו לארץ ישראל ונשוב לירושלים, "תמלא"! טו מאלע! (ברוסית: זה קצת מדי!) מעט הדבר עבורנו שהתנחם אך ורק בציון ואנו רוצים גם את המקדש!"

על פי זכרונות: הג"ר יעקב אדלשטיין שליט"א רבה של הוד השרון, הגה"צ רבי יעקב גלינסקי שליט"א, הרב זאב חיים ליפשיץ שליט"א, הסופר הותיק הרב שמואל מור שליט"א, הגה"ח רבי ישראל אהרונסון שליט"א, הגה"ח רבי אליהו לנדא שליט"א, הרה"ח ר' ניסן חסידה הי"ו ואחותו הרבנית חמניצקי תחי', הרה"ח ר' פנחס מנחם וייצמן הי"ו, הר"ר חיים שוב הי"ו, הר"ר חיים גליס הי"ו, הרה"ח ר' ישראל הומינר הי"ו, הרה"ח ר' שלום גבירר הי"ו, הרב מאיר וונדר הי"ו הרה"ח ר' בן ציון גרובייס הי"ו, יהודים יקרים הי"ו החפצים בעילום שמם ורשימות של יוסף רביקוב ז"ל בנו של רבי משה יענקל זי"ע.

תודתי נתונה לכל אלה שעזרוני באיסוף החומר ובדיקת מהימנותו ובהם: הרה"ג רבי צבי יהודה בהגר"י אדלשטיין שליט"א ר"מ ישיבת וילקומיר באשדוד, הרה"ג רבי בצלאל דבליצקי שליט"א, הרה"ג רבי אבישי אלבוים שליט"א מנהל ספריית הרמב"ם ת"א, הרה"ח ר' אברהם אהרן אברמוביץ' הי"ו, הרה"ח ר' דוד מרגליות הי"ו – מכון "מאגרים", הרה"ח ר' משה רייכמן הי"ו, הגב' שולה וידריך תחי' ועוד.

נשמח לקבל כל חומר נוסף לקראת הכתבה הבאה והמסיימת בעז"ה.

"תל אביב של מעלה"

ת.ד. 455 ב"ב

פקס: 036180387

דוא"ל: babad10@kavnaki.net